

מסורת הש"ס

(א) [ע"י חוספות כתובות
עא. ד"ה ר' יוסין],
(ב) [פט.], ג) נ"א ואין
מסקינן לעיל היכא דליכא
עיניו נפש בתנאי אין מיפר
לה,

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה ואלה
תלמידיה ואלה חסידיו:
(ג) ד"ה אי הכי
בדבריהם במלכות ודל' וכן
לעולם ארדהו
ליבא עני נפש: ד"ה
נפשו ובהנאי שטותם
שמות על המד וכוין
דל' אפשר וכו' עני
הואל גיבור כל
נפש נפש לר' אי אמיא
קטני' על גשון דררי
עני נפש מל' וטיות
הוא על מקח: (ד) ד"ה
אלה לעולם ור' ומתחיל
דבר הכי שטות וכו'
הואל על לדיבא אלה
מיו וכו' יתמי מלה וז'
אין בו עניני נפש וכו'
קדמתי לר' גיבור
דחילה וכו' גשון דררי
ואינו עני תלמידיה
בתורה ודאמרה מבי
קוט פיות וכו' שטקה
לחיה אקומחה ואיני
שטקה מל':

פירוש הרא"ש

אלא דאמרה הנאת
הרביע עלי ליעוב
אמר ארדך. קול השם
דרחילה הוי עמי ופעם
זמנא כינא הוון בריה
ותמו והלאה חסר מפר
לעולם הלך מפר לה
לחורבן לרענן דאמר לקן
בענן המדבר חסר
חל המדבר ולר' נתן דלמר
עמי מפר דע שומרי חסד
תרחק ופסח ואסתי יחיד
לה ור' יוסי סבר דאמר
לחל חסדא וליעוב לא חסד
דמנעית חסדא לא הוי
עמי נפש: א' הבי ליחנא
חורבן תנאי הו' ארין
ב' עניי נפש דהוה
משמע א' לרענן ארעא עמי
נפש בתנאה ותנאי ספר
ותנא לא הוי משמע
לדרענן אפי' ליבא עמי
נפש בתנאי חסד ידבדור
נפש עמי נפש חסד
וקאמר ליה ר' יוסי ענד
ימי לחורבן עמי נפש דהרביע
א' חסד עמי א' ויהלא

דמסקין לעיל דמפר לא א
ליכא בתנאי עני נפש כיון
אלא דאמרה הנאת רה"י
בשמיש המטה לדמרה הנ
המטה בקישוט כיון דמיניע
דהא צפרק המדיר מוכח מ
קלמא דשבעה שלא ארצח
אין זו עני נפש י' היכי
והרב ר' אליעזר מיישג גיר

(א) אלא דאמרה קונס הנאת רחיה עלי אם ארחץ. פנס אחת שיאסרו לה לעולם כל הנאת רחיה כגון כחול ופירכוס וסירה שהן זכרי רחיה ואף רחיה עצמה: ואכני מופר דהיינו תעביד כו'. דקסברי רבנן דרחיה היינו ענוי נפש: ור"י סבר. אפשר בלא רחיה ולניוויל דרחיה לא חיישין ואכני קאמר דאין אלו נדרי ענוי נפש: אי הכי. הוילי לארומקט (א) נדרה דרחיה לרבי יוסי בלא חייש לניוויל דרחיה דליכא ענוי נפש: ליתני הכי ר' יוסי אומר תנאי זה אין בו ענוי נפש. דהא כל הנדר הוא אינו אלא על תנאי (א) בתנאי שעוברת עוברת על הנדר דאי אפשר בשום ענין להיות בו ענוי נפש (הוילי) דניוויל הוא לה ולא לה ענוי נפש לר' יוסי ואמאי קנסבי לה בלשון ענוי נפש דקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש מכלל דר' יוסי סבר איכא

ענוי נפש צהאי נדרה במקת: אלא. לעולם לרבי יוסי רחיה נמי
היא ענוי נפש ומתניתין דהכא (י) צהאי עסקינן כגון דאמרה אס
ארחן היום דהיינו טעמא דרבי יוסי דאמר אין אלו נדרי ענוי נפש
דאפשר דלא אחיא לדי ענוי נפש דלא רחצה היום ולא מתסרא
הנאת רחצה עלה וליכא אלא ניוול דיומיה דמכאן ואילך רחצה כל
אימת דציעא. והשתא ליכא למיפך לר' יוסי לימין תנאי זה דקאמר
לר' יוסי ניוול רחצה לזמן מרובה הוי נדרי ענוי נפש ולהכי קאמי
בשון הנדר והיינו טעמא דלא פריך הכא בדפרכינן לעיל לר' יוסי
דלמא רחצה היום ומתסרא הנאת רחצה עלה דר' יוסי חייש
לניווול מרובה משום דהאס לא אמרה אלא אס ארחן סתם ואיכא
למיחש דללמא רחצה אכל הכא דאמרה היום ותו לא ליכא למיחש
לדלמא רחצה בזאתו היום. והוא הדין דאפשר לאוקמה נמי דאמרה
הכי במירוח זה קונס פירות עולם עלי אס ארחן היום אלא משום
דשצבא לההיא ואיירי בהנאת מרובה מוקים זה נמי בצגתא רחיה:
שנית

מיפר אע"פ שלא חל הנדר ואמאי הא התם אכתי לית לה לא צער עניו
בדידה קאי להנצל מעניו נפש דללמא מגרש לה בעלה אכל היכא דתלי
נפש בדירה קאי: אי הכי ליתני הכי ר' יוסי אומר מנאי זה אין צו מש
משמע דמשום שאין הנדר עניו נפש לא יפר אכל אי נדרה מידי דאית ציי
עולם לא יפר וכדאמרנין בריש סוגיין למא לה הפרה לא תרחץ ולא י
היום. דלמא קמא ניוול דחד יומא שמייה ומו' ומש"ה יפר תרחץ תעבי
היה דמי' וקומא ניוול דחד יומא ברחלא ומו' לא מתקרא בה. וליכא לא
עניו נפש משום דאי הוה מני הכי הוה משמע עניו נפש הוא דלא הו' א
בהדיא וגיוול דחד יומא לר' יוסי אפילו מדברים שצינו לצינה לא הו'
אלא אציוול דחד יומא אכל ניוול דלעולם מודי ביה דהו' עניו נפש
יש צו וכדמקשינן בריש שמעין. מיכן הרב ר' אליעזר דלימא דר' יוס
לא שמייה ניוול ולא חש חנא לאשמעי' בהדיא מידי אלא גדולה מזו
נפש כלל. ולפירוש אל הרב ר' יונה ז"ל אחי ליה שפי' דחא דציוול
דלעולם פליג דרין שפ' מיהו דחא נפש עניו נפש שצינו לצינה דוויין. ו
יומא אפילו דברים שצינו לצינה נמי לא הו' זה ר"ל. וסוגיין לקמן
דר' יוסי אדר' יוסי מדקאמר נע"פ דכבישתם קודמת אלמא דס"ל דר

ככה עניי נפש בתנאה אין מקיימין ליה) והוה ליה למיתני תנאי או אין צו עניי נפש דמש' דבדבר ארכה עניי נפש מי מפד וסא לא שטעינדי דלמחי הכי סלכך הוי ליה למיתני תנאי
הי עלי [עלום] אם ארדחן דרוב. דהשתא בתנאי דהיינו רמיתא היכי ליעא נפש אל
ד' תשמעין עלי מי אחשקט ופריך לא תחשקט ולא תאכרז ומשני איז קרו ליה מנוולתא
קטור הוי מיוול ממי מפד ר' לרנן קמי דלתינו' לרתיא עולם דרבי עניי ברחמיא היכי
אכא לר' וסא לא תחשב רחמא עניי וטור דלמחי קישי' ליה דכרשין משיקורא ברא
לעולם לא הוי עניי נפש לרבי יוסי ואין לפרש דלמחי קאמר שפועה שלא ארדחן דהוה
לא מטעי בתמיילא דרנן עניי מדפריך לרנן דר' יוסי ארזי יוסי אלמא דר' יוסי סבר
לא תחשקט ופריך וסא לא תחשב רחמא עניי וטור דלמחי קישי' ליה דכרשין משיקורא ברא
אם תפסימ' דר' יוסי לא מביטעא מיוול דקמי יומא דלא הוי מיוול אלמא אפי' אמריה הכי

וואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים ר"ן פ.

וואלא דאמער האט רחיצה עלי לעולם אס ארצח. וכיון דקאמער
הכי רחיצה ראשונה שריא לה אכל מההיא רחיצה ואיך מתסער
בזרחי'ה לעולם: לא סרצח איה לא ניוול. דס"ל השתא בזרחי'ה
איכא עני נפש. וכי תימא אי רחיצה נקט תנא דתלין דררר צאס
לימני קונס רחיצה עלי איכא לימיר.

הנאת רחיצה עלי
שום הכי מיפר לה
תסרא הנאת רחיצה
לה ניוולא ורבי יוסי
ה ולניוול לא חיישינן
כי יוסי אומר תנאי
אלא בדאמרה הנאת
ם ארחין היום ורבי
יומא לא שמיא ניוול
שנית

דבנותא אשמעינן תנא קמא דלא"ג
דרחיצה קמייתא שריא לה אפילו הכי
יפר מהשחא: ורבי יוסי סבר אפשר
ללא רחצא ולניוול לא חיישינן. דס"ל
לרבי יוסה דדברחילא לעולם ליכא עניי
נפשי. וקסמינא הדר ר' יונה דשמע
ודאי דסוגיין אחיא דלא כרבי נתן
דס"ל דאין הצעל מפר אלא א"כ חל
הגדר אלא כרצון דפלגי צביה
פירקין: בטולה אני מן היהודים אם
משמטו דרבי נתן אמר לא יפר וס"ל
יפר דאי כר' נתן הם נמי ינמא היכי

תעביד תשמש מתקרה הנאת תשמיש עלה לא תשמש הוו לכו דברים
ששנינו לבינה כדאמרין הכא אלא ודאי סוגיין דהכא דלא כר' נתן
וסוכין שכן מאי קמקשה בריש סוגיין למה לה הפרה לא מתחוך ולא
ליתסרו פירות עולם עלה דהא לרנן מפר אע"פ שלא חל הנדר
וי"ל דאין הכי נמי דתנא דמתניתין כרבנן ס"ל אלא מיהו כי אמרי
רבנן דמפר אע"פ שלא חל הנדר ה"מ היכא שאי אפשר לה להנצל
אזכרין דאמרין אפי' כן ומהדרא בתנאה מעניו נפש או מדברישן שציוו לבינה כגון
שננוטלה אני מן היהודים אם משמשתו שאינה יכולה לינצל מדברישן
ששציוו לבינה אי נמי כגון שחלתה תנאה בדבר שהיא עשויה לעבור
ועליו כגון שאין נהנית לך אם עושה אני על פי אבא או ע"פ אבין [לחמן פט].
דטריחא לה מיתלא להורר שלא לעשות על פיהם אבל היכא שחלתה
גדרה בדבר שאינו לא מדברישן נפש ולא מדברישן שציוו לבינה והוא
דבר שאפשר לה לעמוד בו כרחי' דקס"ד בריש סוגיין דלית בה עניו
כפי שהיא גוואה אפי' לרנן לא יפר. וק' קשיא דהא תניא לקמן (פט.) אשת
אביה שאלמה הריני מורה לבשאתגרס ר"ע אומר יפר משום דק"ל דבעל
נפש ולית בה נמי משום דברישן שציוו לבינה לאו קושיא היא דהתם לא
גדרה ברחי'ה לפום מאי דקס"ד בריש סוגיין דרחי'ה לית בה עניו
עניו נפש. פ' הרב ר' יונה דהשאל דתנא אין אלו נדר עניו נפש
ועליו נפש יפר. וליתא דכיון דבתנאה ליכא עניו נפש אפי' גדרה בפירות
סכרו פירות עולם עלה: אלא דאמרם דהא רחי'ה עלי לעולם אם ארנן
לכדכתיבנא לעיל: ור' יוסי סבר ניוול דהא יומא לא שמיא ניוול. הלכך לא
קשויי דהא דמקשינן לעיל אי דהא רחי'ה עניו נפש אומרנא זה אין לו
לבינה שציוו לבינה הו' דהא ליננא הכי משמע כדמוכח לקמן [פא].
ר' הרב ר' יונה ו"ל. וכו' אכתי קשיא דכיון דר' יוסי לא פליג
כי"ר יוסי אין אלו נדר עניו נפש דהא בעיקר הנדר עניו נפש
וארחי'ה לעולם נמי פליג והכי קאמרין ר' יוסי סבר ניוול דהא יומא
קאמרם שאין אלו נדר עניו נפש כלומר דרחי'ה גופה לית בה עניו
נפש יומא פליג דאפילו משום דברישן שציוו לבינה לית בה וברחי'ה
בללולא משמע דכיון דאפילו ברחי'ה לעולם ליכא עניו נפש ממילא דהא
מוכחא דלר' יוסי אפילו ברחי'ה לעולם נמי ליכא עניו דמקשינן
יוסי במתניתין אכולה רחי'ה פליג דליכא עניו דאי לא מאי קושיא:

שנית

לדברנו כיוון שיש בתנאי עניי נפש מפר כ' היכי דלא תטעי אליבא דרבנן למימר דאפי' או כ' נמשמח מינה דלא מצי מפר אליבא דרבנן אלוא היכא דליכא תלמדה בשמחה עניי נפש: מיוול דקרו ל' מוטולתא כלאמרינן בפרק המדיר (מטות עא): כגון דתליתו קבאטויה לר' יוסי לר' יוסי אפי' דקישוטו לאו היי דברים שבניו לבניה אליבא דרב היכא דתליתו לנשמייהו לשמיהו דהווי מיוול מפר ר' יוסי כפר מיוול דלא יומנא לא מצי מיפר. ור' יוסא עובר למרן כ' יוסא וזיל און יול דברי עניי נפש אלא יכול לבני לרבי עניי נפש אלא מהרז ועוד לרקוקן לדברנן היי דחילת היום עניי נפש והדרנא קושא לזכותה ליתר ר' יוסי אומר תנאי ו' בדרבנא עולם ליתא עניי נפש הייכל רבנן ר' יוסי סבר לא שמייה וזיל און דאורייתא עולם עניי נפש וזיל אומר תנאי ו' עניי נפש וזיל און לא קאמר תנאי ו' או זיל ו' עניי נפש:

עין משפט
נר מצוה

ה א ב מ"ב פ"ב מהלכו
נדרים הל' [ד] ה סמג
לחזון רמב טוש"ע י"ד
סימן רלד סעיף ג:

תוספות

[illegible]